

SOCRATISCHE DIALOOG TUSSEN VLUCHTELINGEN EN NEDERLANDERS

Gespreksverslag

Verslag van een socratische dialoog van 1 1/2 uur tussen 6 Nederlanders en 6 vluchtelingen in het vluchtelingenopvangcentrum de Havenstraat, 28 oktober 2015.

DE DEELNEMERS

Met medewerking van Laura en Annelies, coördinatoren van de Havenstraat zijn 6 vluchtelingen uitgenodigd die Engels spreken. We hebben een zaaltje in het vluchtelingenopvangcentrum ter beschikking gekregen. Ik ben verbaasd over het hoge niveau van Engels. De tolk, die zelf ook deelnemer is, hoeft maar heel af en toe bij te springen. We beginnen met een voorstelrondje.

Zowel van vluchtelingen als Nederlanders zijn de namen hieronder gefingeerd.

De vluchtelingen, allen Syriërs:

Dylan, een student van halverwege 20

Mahid, een jongen van 16,

Ryam, een logistiek medewerker van in de 30

Karim, zijn broer een jurist, eveneens in de 30

Lo, een danser van in de 20

Moz, en een accountant van in de 30

De Nederlandse groep bestond uit:
drie 50-ers:

Carien, een journaliste,

Marijke, een schoolcoördinator,

John, een kunstschilder

Seb, een 80-jarige die liet weten dat hij een oorlogsslachtoffer is,

Mike, een docent Engels van in de 30

Mohad, een 18-jarige scholier met Marokkaanse ouders, die waar nodig als tolk kon bijspringen.

ONDERWERP EN VRAAG

De socratische dialoog is een gezamenlijk onderzoek. Dat maakt dat ook het onderwerp en de vraag van het gesprek doorgaans door de groep gezamenlijk moet worden bepaald. Gezien de afwijkende opzet heb ik besloten de vraag en het onderwerp vooraf zelf te bepalen. Ik kies een universeel onderwerp te weten:

Vriendschap

En ik kies een vraag die uitnodigt om genuanceerd over vriendschap te praten. De vraag is:

Wanneer is iemand een echte vriend?

INTRODUCTIE

Het voelde vreemd om over Socrates te beginnen, maar ik weet dat we zonder gespreksregels binnen 5 minuten in een discussie of in 1 op 1 gesprekken zullen geraken. We benutten dan niet deze gelegenheid om een meer verdiepend gesprek met elkaar te hebben.

Mijn intro was als volgt:

Ik wil voorstellen op socratische manier met elkaar te praten. Het doel vanmiddag is om elkaar iets beter te leren kennen. Als er in de loop van het gesprek een probleem is, of als deze manier van praten je niet ligt dan kun je dat zeggen. Het is prima om je twijfels uit te spreken.

Kent iemand Socrates? Karim, de jurist heeft van hem gehoord. Beter bekend nog is hij met Aristoteles. 'Aristo' noemen ze hem in Syrië. Terwijl Europa na de val van het Romeinse rijk de duistere middeleeuwen ingleed bloeide de wetenschap destijds in de Arabische wereld juist op. Van de Europese wetenschappers was vooral Aristoteles populair en zijn gedachtegoed is eeuwen later pas weer teruggekomen in Europa.

Een van Socrates' bekende uitspraken is: "Menen het te weten is de grootste belemmering voor het verweven van wijsheid". Het uitstellen van weten en van ieders mening is daarom een belangrijke regel in een socratisch gesprek. Niemand weet het, maar we gaan gezamenlijk onderzoeken hoe het zit.

DE GESPREKREGELS

De gespreksregels zijn:

- Stel je mening uit
- Luister goed
- Wees concreet/ vraag naar de feiten
- Denk zelf

Mijn belangrijkste doel tav de regels was om te zorgen dat er voorbeelden uit ieders dagelijks leven worden uitgewisseld en geen meningen verkondigd. Deze introductie en ook de gespreksregels kwamen goed over bij de mensen. Iedereen begreep waarom we onze mening even gingen uitstellen en waarom we bij heel gewone, concrete dagelijkse ervaringen wilden blijven.

VOORBEELDEN

1 op 1

Ik vraag iedereen een paar minuten na te denken over een voorbeeld uit zijn of haar eigen verleden dat hoort bij de vraag: "*Wanneer is iemand een echte vriend?*" Daarna laat ik iedereen 1 op 1 zijn voorbeelden bespreken. De gesprekken zijn meteen heel geanimeerd.

Inventarisatie van de voorbeelden

Daarna vertelt iedereen zijn of haar voorbeeld in de kring.

De 16-jarige Mahid: Ik heb jarenlang een vriend gehad maar ik heb nu moeite met deze jongen. Hij leeft anders dan ik. Hij is af en toe agressief. Hij scheldt en vloekt en kijkt bijvoorbeeld naar verkeerde films. Dan kan ik geen vrienden met hem blijven.

"Ben je serieus?", roept Lo, de danser, "alleen omdat hij er andere leefregels op nahoudt?"

"Ja, ik ben serieus". zet Mahid rustig. Gelukkig is hij stevig genoeg om achter zijn verhaal te blijven staan."

Ryam: “Een vriend is iemand die alles met je deelt. In Aleppo werd het leven steeds moeilijker. Er was minder eten, minder olie, niets om je te verwarmen. Vrienden zijn mensen die hun laatste restjes met je delen.

Carien: Laatst had ik een ervaring van hechte vriendschap doordat een vriendin mij iets over zichzelf vertelde dat ze nog met niemand anders gedeeld had.

Dylan lacht: “Ja herkenbaar. Vrienden vertellen elkaar alles. Je ouders denken dat je een heilige bent, maar je vrienden weten alles van je.”

Ryam's broer Karim zegt: “Sinds de economie minder is geworden hebben wij minder vrienden. Vroeger konden we honderd mensen op een bruiloft uitnodigen, maar tegenwoordig is daar geen geld meer voor en moet je kiezen.”

“Bij ons zou dat niet per se invloed op vriendschap hebben, zegt Carien. “Sommige mensen vieren hun bruiloft heel klein, alleen met naaste familie. Dat neemt niemand hun kwalijk”. Ik vraag wat de Syriërs van Carien's opmerking vinden. Er volgt een gesprek over en weer over sociale druk. Onder Syriërs is de sociale druk groter. De Syriërs geven als voorbeeld dat als een vriend of bekende zich aan je deur meldt met zijn familieleden, dat je hen dan altijd uitnodigt om te komen eten. Ook al heb je daar niet altijd zin in.

“In Nederland kun je alleen langsgaan als je een afspraak hebt toch?”, vraagt Lo.

“Nou ja, dat geldt niet voor iedereen”, zegt Marijke. “Als je een hele goede vriend bent dan kun je altijd zonder aankondiging binnenvallen”, zegt Marijke.

Lo vertelt wat voor hem de essentie van vriendschap is: “Een vriend is iemand waar je altijd bij aan kunt komen. Je kunt hem ook 's nachts storen of op het werk als je hem echt nodig hebt. En hij kent jou beter dan dat jij jezelf kent. Hij weet het als het slecht met jou gaat, ook als je hem dat niet hebt verteld.”

“Zo'n vriendschap kennen wij ook maar van die vrienden heb je er maar een paar in je leven”, zegt Mike. “Ja”, daar is Lo het mee eens: “Hoeveel? Misschien 3 of 4 mensen in je leven.” Iedereen knikt instemmend.

“Er zijn zo veel soorten vriendschappen”, zegt Dylan. “Met facebook hebben we er natuurlijk allemaal honderden vrienden bijgekregen. Je schakelt daartussen.”

Marijke geeft een ander voorbeeld: “Voor mij zijn de beste vrienden de mensen die ik al heel lang ken, vanuit mijn jeugd. Dan hoef je elkaar niet eens vaak te zien.” Ja, ook dat herkennen de Syriërs.

Karim komt met een ander voorbeeld: “Een vriend kan dingen doen en zeggen die jij haat, en jij kunt dingen zeggen en doen die hij haat, maar toch blijf je vrienden”.

De meeste Nederlanders kunnen zich daar wel in vinden.

“Dat geldt niet voor mij”, zegt Dylan. “Als mijn vriend slechte overtuigingen heeft dan kan ik geen vrienden blijven.”

“Bij mij is het anders, ik zal je een voorbeeld geven”, voegt Karim toe: “Ik heb een vriendin in Syrië die een andere religie heeft en een andere politieke keuze dan ik. Wij discussiëren veel en fel, maar blijven vrienden”.

“Een tijd geleden was zo'n vriendschap normaal in Syrië”, vertelt Moz, “Sinds 2012 is dat veranderd. Door een wreed optreden van Assad waarbij kinderen zijn gemarteld en de hele bevolking daarover sprak ontstond er een splijting in groepen. Vóór dat moment speelde jouw religieuze of politieke keuze niet zo'n rol. Daarna gingen mensen die voorheen je vrienden waren ineens een blokje om als ze je zagen, omdat ze een andere leider steunen of een andere religie hebben.”

Dylan heeft een mooi verhaal om af te ronden: “Op een dag moesten we voor een bombardement vluchten uit het stadsdeel van Damascus waar we woonden naar een rustiger stadsdeel: “We moesten snel vertrekken. Bij aankomst in het rustige stadsgedeelte was ik mijn vriend kwijt. Pas een dag later zag ik hem terug. Hij was zijn vogeltje vergeten en was teruggegaan om hem te

halen. Het was moedig en dom tegelijk, maar ik vond het zo geweldig dat ik hem sindsdien als vriend voor het leven wil”.

Tot slot vraag ik de groep om een paar eindspraken over wanneer iemand dan werkelijk je vriend is:

*“Een vriend is iemand voor wie je je over je eigen grenzen heen wilt zetten.
Voor wie je bereid bent om dat wat voor jou comfortabel en gemakkelijk is, opzij te schuiven”*

EVALUATIE

Het uitwisselen van voorbeelden uit het eigen leven zorgde direct voor intimiteit en verdieping. Het confronteren van verschillende uitspraken met elkaar is heel goed mogelijk. Af en toe wordt het gesprek daardoor feller maar er wordt geluisterd. En juist de contrasten leveren meer onderling contact op.

Vriendschap is een goed onderwerp. Met vriendschap als startpunt worden vanzelf ook andere wezenlijke gebieden van het leven zoals familie en sociaal verkeer erbij betrokken.

REFLECTIE OP HET NUT VAN DIALOOG

De overtuiging dat een voortdurende dialoog tussen bevolkingsgroepen een samenleving kan helpen in balans te blijven leeft al lang bij mij. Met de voortdurende dialoog bedoel ik níét de publieke dialoog waarbij vertegenwoordigers van bevolkingsgroepen elkaar ontmoeten om hun belangen te behartigen. Ik bedoel het blijvend initiëren van ontmoetingen tussen de verschillende culturen in kleine praatgroepen, voor gesprekken over het dagelijks leven, om elkaar te leren kennen en in contact te blijven.

Deze gedachte was de aanleiding om de eerste socratische dialoog tussen Nederlanders en vluchtelingen te organiseren. Inmiddels heb ik samen met Waseem Helwani (een Syrische vluchteling) een facebookgroep opgericht: [DIALOGUES REFUGEES & THE DUTCH](#). Wij nodigen Nederlanders en vluchtelingen van harte uit hiervan lid te worden zodat er een platform ontstaat van mensen die met elkaar in gesprek willen blijven.

Ook aan u dus, lezer van dit verslag, de vraag om lid te worden van deze facebookgroep en actief in gesprek te gaan met vluchtelingen. Wij hopen dat de leden van [DIALOGUES REFUGEES & THE DUTCH](#) deel zullen nemen aan dialogen en zelf ook een dialoog zullen organiseren. Een handleiding met suggesties hiervoor is op de groepspagina te vinden.

Het mooiste zou zijn als de leden van [DIALOGUES REFUGEES & THE DUTCH](#) erin slagen om ook Nederlanders te betrekken die op dit moment nog onbekend zijn met vluchtelingen en/of er onverschillig tegenover staan. Zodat de groep Nederlanders die in contact is met vluchtelingen kan groeien. Bij voorbaat dank en veel plezier hiermee.